

„Stojte, mati! Pa ne, da bi bil vaš sin Pirkarjevec?“

„Kaj, krompirjevec, če sem prav slišala? Jaz ne slišim uže več tako dobro, ker sem stara. Pa nekaj tacega sem slišala, da na nekega visokega gospoda v Ljubljani veliko drži.“
(Dal. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Število Slovencev po ljudskem štenji 1879. leta.* Prihodnji zvevek „Statistische Monatschrift“ razglasa številke ljudskega štenja po narodnosti. Slovenci bodo žalibože iz teh števil razvideli, da se jim je mnogo duš odvzelo po komisarijih, ki so iz njih delali tu Nemce, tam Italijane. Slovencev se je naštel na Kranjskem 447.366 zraven 29.392 Nemcev, na Štajarskem 388.419 (Nemcev 794.841), na Koroškem 102.252 (Nemcev 241.585), v Trstu 26.263, na Goriškem 129.867, v Istri 43.004, na Nižje-Avstrijskem 1611, na Gornje-Avstrijskem 20, na Solnograškem 17, tedaj skupaj **1 milijon in 140.304 Slovencev**. Na Štajarskem se je število Slovencev od leta 1869. do 1879. zmanjšalo od 37.55% na 32.74%, v Trstu od 53.79% na 21.79%, povišalo pa na Kranjskem od 93.67% na 93.72% in na Koroškem (!) od 28.60% na 29.72%. V vseh cis-lajtanskih deželah je po računih Fikerjevih bilo 1869. leta 5.83% Slovencev od vsega prebivalstva, 1879. leta pa le 5.23%.

* *Za razstavo v Trstu* se je oglasilo okolo 500 dunajskih obrtnikov, tržaških pa le okolo 200, ker tukaj je prav malo obrtnije. Slišimo, da se je zadnjim obrok zta oglašanje podaljšal. Pogodba z gosp. Obliegth-om zasran razstavne loterije je uže podpisana. Zadnji je položil 100.000 gold. kavcije. Nekdo pa je sprožil dobro misel, naj bi se v spomin 500letnice v Trstu postavil velik obelisk iz kraškega marmorja na prostoru pri železnici.

Poziv slovenskim pisateljem!

Matica Slovenska bode po odborovem sklepu s 13. dné t. m. v posebni knjigi na svetlo dala obširen životopis pokojnega svojega prvosednika dr. J. Bleiweisa viteza Trsteniškega. Pisatelji, kateri hoté prevzeti to delo ali vsaj sodelovati pri njem, naj se do 15. dné prihodnjega meseca marca oglašé društvenemu prvosedstvu.

Uredovanje „Letopisa“ za 1882. leto je Matičin odbor izročil podpisanemu prvosednikovemu namestniku, ki se torej usoja uljudno vabiti slovenske pisatelje, naj mu čim preje, vsakako pa do konca avgusta meseca blagovolijo poslati rokopise namenjene za letošnji Letopis. Sprejemali se bodo vanj kakor doslé krajši znanstveni in poučno-zabavni članki. Da Letopis kolikor moči ustreza različnim zahtevam Matičinih družabnikov, je želeti, da je njegova vsebina mnogovrstna, v obče zanimljiva in vsacemu izobraženemu Slovencu umevna; zaradi tega spisi za Letopis z jedne strani ne smejo biti preobširni, z druge ni strogo učenjaški. Izvirnim člankom se bode dajala se ve da prednost; med prevodi bi v prvi vrsti ugajali oni iz slovanskih jezikov, to je, iz češčine, poljščine in ruščine. Pisateljska nagrada je različna in se po vzajemnem porazumljenji naprej ustanovi, če treba; v obče po določilih odborovega opravilnika znaša nagrada izvirnim delom 25 do 40, prevodom 12 do 18 gld. za tiskano pôlo in se vselej še le izplačuje, kader je spis natisnen.

Pisatelji, kateri večé slovstvene proizvode pripravljajo in namerjajo ponuditi jih Matici Slovenski, naj jih takoj naznanijo in, kader bodo gotovi, pošljejo v presojo odboru, ki bode pa sploh v poštév jemal le rokopise, kateri so gledé jezika popolnem godni za tisek.

Matičin odbor pričakuje, da bodo vsi rodoljubni pisatelji slovenski složni podpirali najimenitnejši naš slovstveni zavod — narodu našemu na radost in korist, svojemu imenu na čast in slavo!

V Ljubljani 23. februarija 1882.

Za odbor Matice slovenske:
Peter Grasselli,
prvosednikov namestnik.

Razglas.

Odbor Matice Slovenske je sklenil, da je letos z nova pogajati se o tiskanji društvenih knjig, in da delo dobode tista tiskarna, ki stavi najugodnejše pogoje.

Ponudbe — bodi si samo za 1882. leto, ali pa za več let zaporedoma — se morajo izročiti društvenemu prvosedstvu v zapečatenih pismih z napisom „Ponudba o tiskanji Matičinih knjig“ vsaj

do 15. dné prihodnjega meseca marca.

Na kasnejše ponudbe se odbor ne bode oziral.

Tiskarna se mora zavezati, da bode vse Matičine knjige stavila z lepimi, novimi, neobrabljenimi črkami in prvo korekturo preskrbela sama. Knjig za družabnike se bode zdaj tiskalo po 1500 iztisov, število družih knjig se bode odločalo v posameznem slučaju. Zato je v ponudbah izračunati cena tiskane pôle za 500 do 2000 iztisov (od 100 do 100 več) in sicer papir za-se, stavljenje in tiskanje pa za-se; isto tako gledé zavitkov.

Od vsake vrste papirja mora ponudbi priložena biti ena pôla za izgled.

Kdor želí pojasnila o kaki stvari, naj se oglaší v društveni pisarni na Bregu šte. 8 med 10. in 12. uro dopoludne.

Pisma s ponudbami se bodo odpečatila 16. marca v pričo gospodarskega odseka Matičinega.

Odbor Matice Slovenske

v Ljubljani 27. februarija 1882.

Grasselli,
prvosednikov namestnik.

Naši dopisi.

S Šenturške gore 23. svečana. — Danes imam pa zopet polno košarico novih cvetic, koje se poleg onih, uže v prejšnjih „Novicah“ imenovanih, veselo razcvetajo na naši gori; in te so: kurja črevca (*Stellaria media*), rudeča mrtva kopriva (*Lamium purpureum*), grenkuljica (*Glechoma hederacea*), lapuh (*Tussilago Farfara*), regrad (*Leontodon Taraxacum*), spomladni žefran ali nunka (*Crocus vernus*), lopatica (*Ranunculus Ficaria*), volčja jagoda (*Daphne Mezereum*); leska (*Corylus Avellana*) tudi uže praši in iva (*Salix caprea*) prav pridno nastavlja macre po svojih vitkih šibah. Njive, obsejane z ozimino, katera se je, hvala Bogu, dobro ohranila, prav lepo zelené in travniki tudi uže zgubljajo svojo rujavo obleko. Če se spreha človek po kaki solnčnati livadi in ima oko in srce za prirodu, kako razveseliven, kako razvedriven in blaživen mu je tak sprehod! Povsod, kamor le se ozre, smehljajo se mu nasproti raznobarvane cvetice v svoji divni krasoti. In kako dobrodejno doné človeku na uhó glasovi rumenokljunca kosa, ki z jutranjo zarijo zbudivši se ves božji dan tako veličastno popeva v bližnji

goščavi in še le z nočjo utihne; in kako mikavno je opazovati ščinkovce, kako se pipljejo za mesta, kjer nameravajo njih drage gnjezditi. Ako se priklati kak drugi njegove vrste ter bliža njegovemu uže izvoljenemu mestu, takoj zakadi se va-nj in ga odpodi; potem pa nekako ponosno zažvrgoli, stoječ na kaki vejici vrh drevesa: „živ! živ! živ! ne boš me ti učil!“ — Vse se budi, vse se oživlja; Bog daj, da bi pozneje kaj hudega ne pritisnilo!

Iz Grosupljega 26. febr. — V 34. listu „Novic“ 24. dne avgusta p. l. piše dopisnik o novi volitvi grosupeljskega občinskega starešinstva. K temu mi je opomniti to, da volitev ni bila nova, kajti vlekla se je uže od sušca do 21. avgusta, ker je bila ovržena, toraj dosti dolga za občinsko volitev; dopisnik naznanja, da je bil za župana izvoljen „veliki posestnik“ France Košak (Koščak) iz Stranske vasi; a „veliki“ posestnik tega imena v Stranski vasi je čisto neznan. Pa to naj bo uže kakor koli, ker to je le nekako poveličanje Franceta Koščaka, ki pa nikomur nič ne škoduje, k večjemu velikim posestnikom, ki bi pri volitvah en nemčurski glas več imeli, a koristilo bi morebiti tudi njemu samemu, kajti po velikem posestniku dosegel bi znabití tudi vitežki stan, katerega želi kakor nek bogati mesar na Dunaji. Spodtikati pa se moramo nad daljnimi stavki onega dopisa, v katerih dopisnik trdi, da je izvoljena petorica vsa narodna. Kako to! Če je to res, potlej je pa boštajnski grof tudi narodnjak. Pa začnimo pri županu Koščaku ali Koschaku. Ali ste uže kedaj slišali o njegovi narodnosti? Ali more kdo reči, da je ta mož le enkrat narodno volil? Mar ne veste, kako mu vsaka narodna stvar smrdi? Kdor se mu hoče prikupiti, mu mora reči „Herr purgermajster“, ker beseda „župan“ mu ušesa trga. „Brencelj“ ga uže bolj pozna, ker on vé, kako je o Bleiweisovi svečanosti okna zapiral, da poka možnarjev ni slišal; če bi družega ne bilo, ga uže to spravi v pravi svet, pa je še tacega gradiva na kupe. Kaki narodnjaki so njegovi svetovalci, ki si takega moža za načelnika postavijo, si lahko vsak misli, ni mi treba torej še vsakega posebej na rešeto narodnosti devati. Odbor, kateremu načelnik je tak znan zagrizen nemškutar, pač ne more biti naroden, vsaj po večini ne, toraj mora dopisnik čudne pojme o narodnosti imeti. Koščak pa dopisniku gotovo ne bode hvale pel za to, da ga je obrekoval narodnjaka, ker to njemu tako malo ugaja, kakor zaušnica, on bo postal narodnjak, kedar se mu bodo možgani zmešali; da bi se bilo pa to uže zdaj zgodilo, o tem vsaj tukaj še ni nič znano. — To vam je naš narodni (?) srenjski odbor. Zadostuje naj to za ta pot, pozneje utegnemo o koristi župana in njegove četvorice kaj več govoriti.

Prem 22. sveč. — Dne 16. t. m. bila je tukaj volitev novega občinskega starešinstva; izvoljeni so: za župana g. Andrej Frank, za prvega svetovalca Ivan Renko, za družega svetovalca pa Josip Dekleva — vsi iz Prema. Živeli!

Iz Brezovice 27. febr. — V nedeljo 26. t. m. imel je gosp. deželni učitelj poljedelstva E. Kramar pri nas kmetijsko predavanje. Govoril je prav dobro in razumljivo in sicer o oskrbovanji sadnega drevja, o napravi umnih gnojšč in jam za gnojnico. O obdelovanju močvirnatega sveta z valjarjem, o semenu in kako se seme spozna, ako ima še vso kalilno moč v sebi. Tudi je gosp. E. Kramar občinstvo navduševal, da bi osnovalo kako kmetijsko zadrugo, da bi potem skupno nakupovali dobro kmetijsko orodje in neobhodno potrebne kmetijske stroje, v prvi vrsti stroj za čiščenje semen, potem pa mlatilnico, tudi o živinoreji se je razgovarjalo. Poslušalcev zbralo se je ob 3. uri popoldne v šoli nad

200 in bilo bi jih še več, pa niso mogli več v sobo. Da se je toliko ljudstva zbralo, zahvaliti se moramo v prvi vrsti velečastitemu in občespoštovanemu g. župniku Janezu Potočniku in za blagor svoje občine vnetemu županu g. Remškarju. Velike zasluge za ta shod si je pridobil gosp. Kogej, učitelj in posestnik, ki je za ta namen šolsko sobo primerno priredil. Občno zanimanje za kmetijski napredek razvidi se tudi iz tega, da je mnogo borovniških posestnikov udeležilo se shoda, tako na primer gg. Verbič, Borštnik itd. Pri kupici dobrega vina v gostilni g. Telbana razgovarjalo se je še mnogo o kmetijstvu in ločili smo se z nadejo, da se v ta namen zopet kmalu snidemo.*)

Iz Ljubljane. (Oklic odbora za zidanje „Narodnega doma“), katerega smo v zadnjem listu uže ob kratkem omenili, se po celem glasi tako:

„Ni ga z lepo naroda, ki bi živel v tako neugodnih okoliščinah, ko narod naš. Razdeljen na več upravnih teles in dotikajoč se narodov, kateri so bili od nekdanjih najhujši sovražniki njegovemu razvitku, mora se z vsemi svojimi močmi in sicer mnogokrat neuspešno boriti za one naravne pravice, katere srečnejši narodi uživajo brez ugovora.“

In vendar v tem vednem boji narod naš ni omagal in tudi omagal ne bode. Porok zato nam je okoliščina, da se vrste naših boriteljev od leta do leta množe, in da si naša narodna ideja pridobiva vedno več tal.

Da-si se z ozirom na to moremo nekako ozirati v prihodnost, vendar je dolžnost naša skrbeti za to, da bode ta napredek trajen in da se vzbudi in utrdi pri nas čedalje več narodnega ponosa.

To pa se more doseči s tem, da se v našem središču — v beli Ljubljani — ustanovi zavod, iz katerega bi se sveže narodno življenje razširjalo po vseh krajih mile naše domovine.

In v ta namen ustanovili smo podpisani društvo „Narodni dom“ ter si postavili za nalog sezidati in vzdrževati poslopje, v katerem bi imela vsa narodna društva ljubljanska stalno in dostojno bivališče.

Poslopje to preiti ima v nekoliko letih v lastnino „Slovenske Matice“, postane torej lastnina vsega slovenskega naroda, kateri bo razen družih imel od njega tudi te koristi, da se bode polovica njegovih dohodkov porabila za literarne svrhe, polovica pa za ustanove slovenskim pisateljem, umetnikom in dijakom.

Zidanje narodnega doma nima tedaj lokalnega, temveč splošno slovensk pomen, zato se obračamo do vsega slovenskega naroda, da nas pri našem domoljubnem podvzetju podpira, da nam pomaga postaviti ta sijajni spominček domoljubja, zavednosti in požrtvovalnosti svoje.

„Narodni dom“, ki se bode v Ljubljani mogočno dvigal v zrak in vavdajal s ponosom vsacega Slovenca, naj bode vidni dokaz celokupnosti našega naroda.

Pozivljamo toraj vse domoljube po domovini slovenski, naj našo namero podpirajo s tem, da začno nabirati prostovoljne doneske za zidanje narodnega doma.

Naj ne bode na celém Slovenskem hiše, katera ne bi po svoji mogočnosti pospeševala tega vzvišenega namena; naj ne bode Slovenca, ki ne bi svojega darú položil na žrtvenik domovine.

Povsod pa naj se osnujejo družbe, katerih členi se bodo obvezali vsak mesec darovati gotov znesek. Tak prostovoljen davek pač ne bode nikogar težil, splošno narodno podjetje pa bode znamenito pospeševal.

*) O tem shodu nam je došel še drug dopis, katerega smo pa odložili, ker je to uže bilo postavljeno, dopis pa obravnava ravno to reč.

Na delo toraj, rojaci! Pokažimo, da smo napreden narod; pokažimo, da nam ni tuja požrtvovalnost! Delajmo, zbirajmo, dokler ne bode stalo poslopje, katero bode na pročelu imelo ponosni napis:

„Narodni Dom“.

V Ljubljani, februarja 1882.

Upravni odbor društva „Narodni Dom“:

Dr. Alfonz Mosche, odvetnik,
predsednik.

Dr. Karol Bleiweis pl. Trsteniški,
podpredsednik.

Franc Fortuna, županov namestnik in veletržec; Peter Grasselli, deželnega glavarja namestnik in hišni posestnik; Ivan Hribar, glavni zastopnik banke „Slavije“; dr. Anton Jarc, inf. prošt; Josip Kušar, predsednik trgovinsko-obrtniške zbornice in hišni posestnik; Ivan Murnik, imetnik Franc Josipovega reda, tajnik trgovinsko-obrtniške zbornice; dr. Franc Papež, odvetnik; Vaso Petričič, mestni odbornik, hišni posestnik in trgovec; Ferdinand Souvan, veletržec; dr. Josip Starč, c. k. finančne prokuratorje koncipist in hišni posestnik; dr. Valentin Zarnik, odvetnik, deželni poslanec in mestni odbornik; — odborniki.

— (Ribarsko društvo kranjsko) imelo je 27. t. m. ob 7. uri zvečer v gostilni „pri Maliču“ 1. nadstropje svoj redni občni zbor. Zbralo se je 19 udov, gotovo malo, ako pomislimo, da ima društvo okoli 130 udov. Namen tega društva je, da se naše bistre kranjske reke in potoki in naša jezera z žlahnimi ribami oživé. Premoženja je imelo društvo v preteklem letu 588 gold. 20 kr. V povzdigo ribarstva izdalo je 381 gold. 99 kr. V nov odbor so bili voljeni sledeči gospodje: Kastelic, Karinger, Valenta, Dornik, Regoršek, pl. Kapus, Bregar, Pavlin, Lasnik, Tomek in dr. Kapler.

— (Franke-tovo izvirno podobo dr. J. Bleiweisa) je kupila gospa vdova, da si obdrži original, ker je rajnci popolnem do živega zadet. Po nji je, kakor uže omenjeno, gosp. Kajzelj dal delati oljno-barvene podobe.

— (Dr. J. Bleiweisa vit. Trsteniškega podobo) bo izdal tudi gosp. F. Kollmann na mestnem trgu; široka bo 63 cm., visoka 79 cm. in veljala 3 gold., na platno napeta s pozlačenim okvirjem 6 gld. 50 kr., manjša pa 6 gold. Polovico čistega dohodka je izdajatelj namenil „Narodnemu domu“, polovico pa cerkvi Jezusovega srca.

— („Archiv für Heimatkunde.“) Prišel je zdaj 3. zvezek na svetlo, ki prinaša prav mikavno starozgodovinsko blago. Ta list izhaja v nemškem jeziku in to zato, ker njegov izdajatelj gosp. Šumi dobiva gradivo iz unanjih arhivov, to gradivo je pa v raznih jezikih, največ v nemškem, listine pa morajo izhajati v izvirnem jeziku; s politiko nima ne list, ne gosp. Šumi nič opraviti.

— (Iz Amerike) nam je došla listnica (Korrespondenzkarte) in to s čisto slovenskim napisom in brez vsake zamude. Pri nas na Slovenskem se pa zgodi, da listi s slovenskimi napisi potujejo križem sveta, predno pridejo na svoj kraj. Pisal jo je gosp. J. Š., ki je šel lansko leto v Ameriko, iz Lake Lindena v Michigan-skem. Konec je vreden, da ga priobčimo; glasi se: „Meni se dobro godi, dobil sem dobro službo, a samo po protekciji nekega gospoda iz Kranjskega. Tu v Ameriki je za prosti svet jako jako slabo. Ljudje se mučijo ko živina in hranijo vsaki cent (sold), da, ko bi doma tako delali in hranili, ne bi nobenemu treba bilo iti iz mile domovine. Letos je lepa zima, a mrzleja ko najhujša na Kranjskem. Prosim Vas, svetujte ljudem, da naj ne hodijo v to tužno Ameriko, ker je vsakemu tu žal, da je v njo šel, ljudje za ta revni cent strašno trpe, a največ jih je brez službe.“

— (Slovenska predstava) bo to nedeljo v ljubljanskem gledišči, igrala se bo „Županova Micika“.

— (Učenec), 13 do 16 let star, ki zna slovenski in morda tudi vsaj nekaj nemški, se sprejme v pošteno kupčijsko hišo — kam, se zve pri opravištvu „Novic“

☞ Seme ruskaga lanu je v Ljubljani. Kdor ga je naročil, naj nemudoma pride po-nj. Cena mu je 4 gold. za stari mernik.

Novičar iz tujih in domačih dežel.

Z Dunaja. — Po hudih govorniških borbah splošne budgetne obravnave prišla je v državnem zboru v obravnavo nujna postava, po kateri se ima od 1. marca t. l. naprej za tri mesece zabraniti uvažanje večih množin kave, čaja, rozin in šampanjca, zato, ker se namerava na uvažanje teh reči vpeljati viši davek (col), kakor je sedaj. Ta postava sprejela se je samo z večino 7 glasov, ker je mnogo poslancev desnice nezadovoljnih, da vlada še zmiraj odlašaja, dejansko in odločno izvršiti posebno gledé tega, kar spada v področje naučnega ministra, svoja v prestolnem govoru izrečena načela. Gotova je ena, da bi vlada uže zdaj ne bila zadobila večine, ako bi bilo šlo za stalno vpeljavo novega cola, in ako se nič ne spremeni, se bo tega prepričala pri meritorični obravnavi colne tarife, katera se ima vršiti krog velike noči. — Tudi v gosposki zbornici gre trdo s to postavo, njen finančni odsek predlaga jo zavreči, vendar jo bo zbornica pred ko ne sprejela.

Državni zbor ima trajati le še kratek čas, k večjemu še par tednov po veliki noči — tako želé vsi merodajni krogi. — Minister Conrad se je k obravnavi naučnega budgeta oglasil — bolnega!

Bosna, Hercegovina in Krivošija ima zmeraj še močne čete upornikov. Pretekli teden so jih od štirih strani prejeli močni oddelki naše vojske in jih nekaj razgnali, toda iz vseh poročil se vidi, da žalibog zadušeni še ne bo kmalu upor, in če dalje se ustaja vleče, tem nevarneje je, da bi ne nastal iz malega ognja veliki evropski požar. Nasprotnikov in podpihovalcev — je dosti.

Rusija. — Generala Skobelev-a, ki je zopet v Parizu uže hudo pihal zoper Nemško in Avstrijsko, pozval je ruski car nagloma nazaj na Rusko, in dobil je baje ukaz, ne ganiti se od svoje grajščine brez carovega dovoljenja.

Telegram „Novicam“.

Dunaj 1. marca.

Državni zbor obravnava finančni budget, naučni je preskočen, ker je Conrad bolan. Za bohinjsko cerkev je med poslanci nabranih do zdaj okoli 300 gold.

Žitna cena

v Ljubljani 25. februarja 1882.

Hektoliter: pšenice domače 9 gold. 26 kr. — banaške 10 gold. 3 kr. — turšice 6 gold. 20 kr. — soršice 7 gold. 20 kr. — rži 6 gold. — kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 5 gold. 4 kr. — ajde 5 gold. 4 kr. — ovs 3 gold. 41 kr. — Krompir 2 gold. 68 kr. 100 kilogramov.

☞ Današnjemu listu je priložen „Poziv“ deželnega odbora za darove za stavbo muzejnega poslopja.